

Strasbūrā, 16.1.2018.
COM(2018) 29 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu

{SWD(2018) 17 final}

1. Ievads

Pāreja uz **aprites ekonomiku** ir milzīga **iespēja** pārveidot mūsu ekonomiku un padarīt to **ilgtspējīgāku**, palīdzēt sasniegt **klimata mērķus** un **saglabāt pasaules resursus**, radīt **vietējās darbvietas** un **konkurences priekšrocības** Eiropai pasaulē, kurā notiek **būtiskas pārmaiņas**. Aprites ekonomikas nozīme Eiropas rūpniecībai nesen tika uzsvērta atjauninātajā ES rūpniecības politikas stratēģijā¹. Pāreja uz aprites ekonomiku palīdzēs sasniegt arī 2030. gada ilgtspējīgas attīstības programmas mērķus².

Aprites ekonomikas rīcības plānā³ aprites ekonomika tiek skaidrota kā ekonomika, “*kurā produktu, materiālu un resursu vērtība tiek uzturēta pēc iespējas ilgi un kurā tiek radīts pēc iespējas maz atkritumu*”.

Pārejā uz izteiktāku aprites ekonomiku izšķiroša nozīme ir galveno tendenču un modeļu uzraudzībai, kas dod iespēju **saprast**, kā laika gaitā attīstās aprites ekonomikas dažādie elementi, palīdz **noteikt veiksmes faktoros** dalībvalstīs un **novērtēt**, vai ir paveikts pietiekami daudz. Uzraudzības rezultāti būtu jāizmanto par pamatu, **nosakot jaunas prioritātes ceļā uz ilgtermiņa mērķi – aprites ekonomiku**. Tie nav relevanti tikai politikas veidotājiem, tiem vajadzētu iedvesmot visus un rosināt jaunas darbības.

Tāpēc Komisija aprites ekonomikas rīcības plānā apņēmas ierosināt vienkāršu un rezultatīvu uzraudzības sistēmu. Tas atbalsojies arī ES Padomes secinājumos par aprites ekonomikas rīcības plānu⁴, kuros tā uzsvērusi “*nepieciešamību izveidot (..) uzraudzības sistēmu ar mērķi nostiprināt un novērtēt virzību uz aprites ekonomiku, vienlaikus mazinot administratīvo slogu*”. Turklāt Eiropas Parlaments ir aicinājis Komisiju izstrādāt resursefektivitātes rādītājus, kas dotu iespēju izsekot ceļā uz aprites ekonomiku sasniegto progresu⁵.

Ar šo paziņojumu minētā apņemšanās tiek īstenota, ierosinot uzraudzības sistēmu, kas sastāv no vairākiem būtiskiem, jēgpilniem rādītājiem, kuri atspoguļo aprites ekonomikas galvenos elementus.

Aprites ekonomikas uzraudzības sistēma izmanto un papildina esošo Resursefektivitātes rezultātu pārskatu⁶ un Izejvielu rezultātu pārskatu⁷, kurus pēdējos gados izstrādājusi Komisija. Sistēma ar visiem rādītājiem ir pieejama **tīmekļa vietnē**⁸ un tiks regulāri atjaunināta.

2. Ceļā uz aprites ekonomiku sasniegtā progresa uzraudzība

Ceļā uz aprites ekonomiku sasniegtā progresa uzraudzība ir sarežģīts uzdevums. Pāreja uz aprites ekonomiku neaprobežojas tikai ar dažiem materiāliem vai nozarēm. Tā ir sistēmiska

---

¹ COM(2017) 479.

² https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/global-topics/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_lv.

³ COM(2015) 614.

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/06/20/envi-conclusions-circular-economy/pdf>.

⁵ Eiropas Parlamenta 2015. gada 9. jūlija rezolūcija “Resursu lietderīga izmantošana – ceļā uz aprites ekonomiku” (2014/2208(INI)).

⁶ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/targets_indicators/scoreboard/index_en.htm.

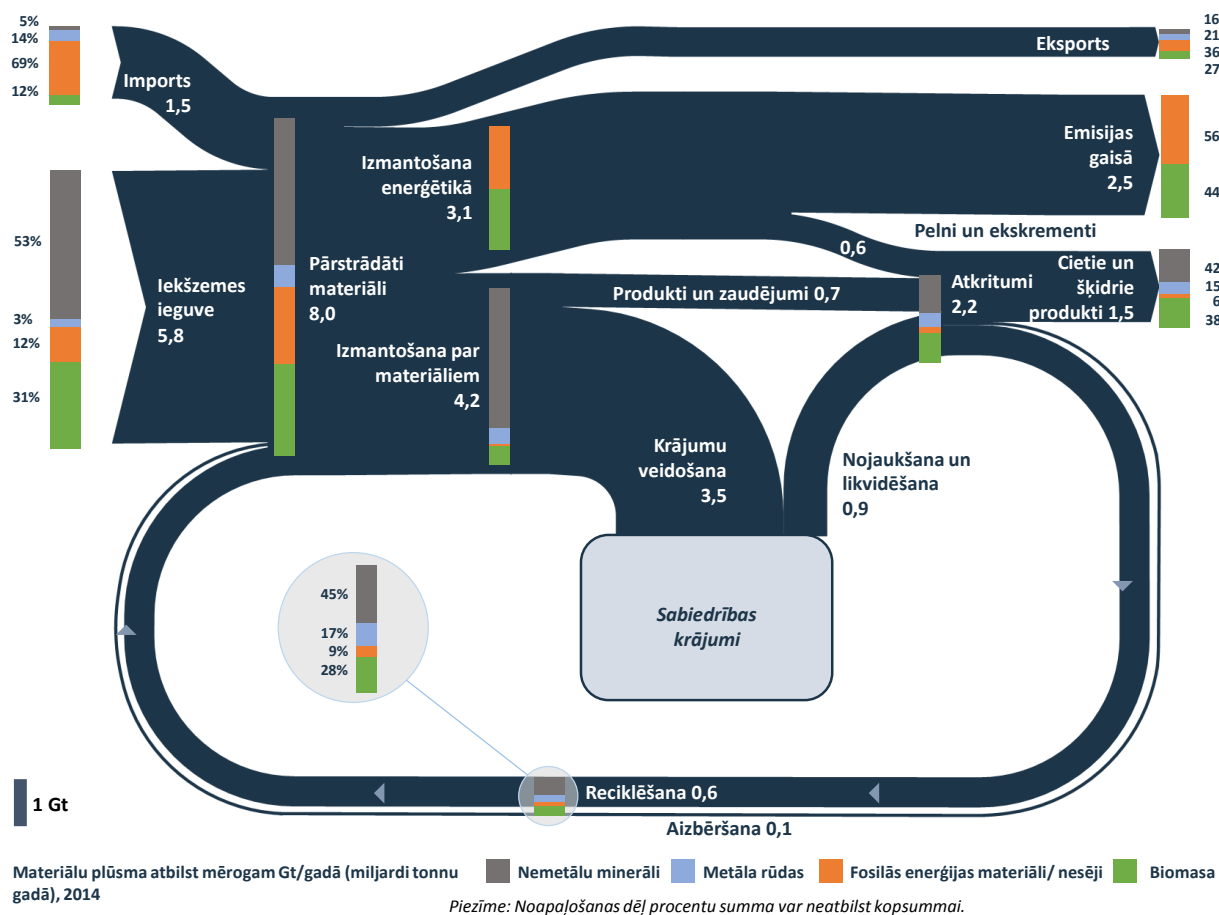
⁷ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1ee65e21-9ac4-11e6-868c-01aa75ed71a1>.

⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy>.

pārmaiņa, kas ietekmē visu tautsaimniecību un aptver visus produktus un pakalpojumus. Ideālā gadījumā rādītājiem pirmām kārtām vajadzētu atspoguļot produktu, materiālu un resursu ekonomiskās vērtības saglabāšanas tendences, kā arī atkritumu radīšanas tendences.

Līdzīgi kā nav neviena vispāratzīta aprites rādītāja, tāpat nav arī stabilu, jau gatavu rādītāju, ar kuriem varētu raksturot izteiktākās tendences. Ar vienu pasākumu vai rezultātu nebūtu iespējams pienācīgi atspoguļot sarežģītību un daudzās dimensijas, kas raksturīgas pārejai uz aprites ekonomiku. Tāpēc šajā uzraudzības sistēmā tiks izmantots relevantu rādītāju kopums.

Viens no veidiem, kā aplūkot aprites ekonomiku, ir paskatīties uz to, kā materiāli ienāk ekonomikā, apņemt tajā un (galu galā) atstāj ekonomiku. Šādu vizuālu pārskatu var sniegt materiālu plūsmu diagramma, kas parāda visas izejvielas – agregētas, kā arī grupētas pa materiālu kategorijām – visā ekonomikā no to ieguves līdz brīdim, kad tās kļūst par atkritumiem.

1. att. Materiālu plūsmas ekonomikā (ES-28, 2014)^{9, 10}

⁹ Avots: Andreas Mayer, Willi Haas, Dominik Wiedenhofer, Fridolin Krausmann, Philip Nuss, Gian Andrea Blengini (drīzumā): Monitoring the circular economy in the EU28 - A mass-balanced assessment of economy wide material flows, waste and emissions from official statistics. Sk.: Journal of Industrial Ecology.

¹⁰ Izmantošana enerģētikā aptver izejvielas, ko izmanto sadedzināšanā vai pārtikas un barības ražošanā.

1. attēlā sniegts pārskats par materiālu plūsmām ES 2014. gadā. Ielaides pusē (kreisajā malā) redzams, ka katru gadu ES enerģijā vai produktos tiek pārstrādāti 8 miljardi tonnu materiālu. Tikai 0,6 miljardi tonnu tiek iegūti reciklēšanā. Izlaides pusē redzams, ka no 2,2 miljardiem tonnu radīto atkritumu tikai 0,6 miljardi tonnu atgriežas sistēmā reciklētu materiālu veidā. Pārējie materiāli, kuru apjoms līdzinās 1,5 miljardiem tonnu, nonāk atkritumos. Šie aspekti norāda uz **vērā ņemamu uzlabošanas potenciālu**, jo īpaši iespējām palielināt to materiālu daļu, ko reciklē kā otrreizējās izejvielas, un samazināt saražoto atkritumu apjomu.

Uzraudzības sistēmas mērķis ir ceļā uz aprites ekonomiku sasniegto progresu novērtēt tā, lai visos resursu, produktu un pakalpojumu aprites cikla posmos tiktu aptvertas tās dažādās dimensijas. Tādēļ uzraudzības sistēmā ir **desmit rādītāji** (sk. 1. tabulu), kas sagrupēti **četros aprites ekonomikas posmos un aspektos**: 1) ražošana un patēriņš, 2) atkritumu apsaimniekošana, 3) otrreizējās izejvielas un 4) konkurētspēja un inovācija. Tas kopumā atbilst aprites ekonomikas rīcības plāna loģikai un struktūrai.

Aprites ekonomikas uzraudzības sistēma

1. ES izejvielu pašpieejamība

Vairāku ES izmantoto galveno izejvielu (tostarp kritiski svarīgo izejvielu) īpatsvars, kas saražots ES

2. Zaļais publiskais iepirkums

Tādu galveno ES publisko iepirkumu īpatsvars, kuros ietvertas vides prasības

3.a-c Atkritumu radīšana

Sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju; kopējais atkritumu daudzums (izņemot galvenos minerālu atkritumus) uz IKP vienību un attiecībā pret iekšzemes materiālu patēriņu

4. Pārtikas atkritumi

Saražoto pārtikas atkritumu daudzums

7.a-b Reciklēto materiālu devums izejvielu pieprasījuma apmierināšanā

Otrreizējo izejvielu īpatsvars kopējā pieprasījumā pēc izejvielām – attiecībā uz konkrētiem materiāliem un uz visu tautsaimniecību

8. Reciklējamo izejvielu tirdzniecība

Dažu reciklējamo izejvielu imports un eksports

5.a-b Vispārējie reciklēšanas rādītāji

Sadzīves atkritumu un visu atkritumu (izņemot galvenos minerālu atkritumus) reciklēšanas rādītāji

6.a-f Konkrētu atkritumu plūsmu reciklēšanas rādītāji

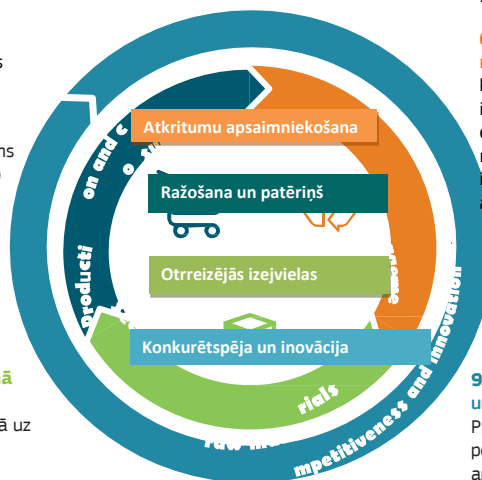
Kopējo iepakojuma atkritumu, plastmasas iepakojuma, koka iepakojuma, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu reciklēšanas rādītāji, reciklēto bioatkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju un būvdarbu un ēku nojaukšanas atkritumu atgūšanas rādītāji

9.a-c Privātā sektora ieguldījumi, darbvietas un bruto pievienotā vērtība

Privātā sektora ieguldījumi, nodarbināto personu skaits un bruto pievienotā vērtība aprites ekonomikas nozarēs

10. Patenti

Ar atkritumu apsaimniekošanu un reciklēšanu saistīto patentu skaits

Nr.	Nosaukums	Nozīmība	ES instrumenti (piemēri)
Ražošana un patēriņš			
1.	ES izejvielu pašprietiekamība	Aprites ekonomikai būtu jāpalīdz novērst izejvielu, jo īpaši kritiski svarīgo izejvielu, piegādes riskus.	Izejvielu iniciatīva; Resursefektivitātes ceļvedis
2.	Zaļais publiskais iepirkums*	Publiskais iepirkums veido lielu daļu no patēriņa un var kalpot par aprites ekonomikas virzītājspēku.	Publiskā iepirkuma stratēģija; ES atbalsta shēmas un brīvprātīgi kritēriji zaļajam publiskajam iepirkumam
3.a–c	Atkritumu radīšana	Aprites ekonomikā atkritumu radīšana ir samazināta līdz minimumam.	Atkritumu pamatdirektīva; direktīvas par konkrētām atkritumu plūsmām; stratēģija attiecībā uz plastmasu
4.	Pārtikas atkritumi*	Pārtikas izmešana nelabvēlīgi ietekmē vidi, klimatu un ekonomiku.	Vispārīgais pārtikas aprites tiesību akts; Atkritumu pamatdirektīva; dažādas iniciatīvas (piem., Pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu platforma)
Atkritumu apsaimniekošana			
5.a–b	Vispārējie reciklēšanas rādītāji	Reciklēšanas īpatsvara palielināšana ir daļa no pārejas uz aprites ekonomiku.	Atkritumu pamatdirektīva
6.a–f	Atsevišķu atkritumu plūsmu reciklēšanas rādītāji	Tie atspoguļo galveno atkritumu plūsmu reciklēšanā sasniegto progresu.	Atkritumu pamatdirektīva; Atkritumu poligonu direktīva; direktīvas par konkrētām atkritumu plūsmām
Otrreizējās izejvielas			
7.a–b	Reciklēto materiālu devums izejvielu pieprasījuma apmierināšanā	Aprites ekonomikā jaunu produktu ražošanā bieži tiek izmantotas otrreizējās izejvielas.	Atkritumu pamatdirektīva; Ekodizaina direktīva; ES ekomarkējums; REACH; iniciatīva par ķīmisko vielu, produktu un atkritumu politikas jomu saskari; stratēģija attiecībā uz plastmasu; otrreizējām izejvielām piemērojami kvalitātes standarti
8.	Reciklējamo izejvielu tirdzniecība	Reciklējamo izejvielu tirdzniecība atspoguļo iekšējā tirgus nozīmi un globālo līdzdalību aprites ekonomikā.	Iekšējā tirgus politika; Atkritumu sūtījumu regula; tirdzniecības politika
Konkurētspēja un inovācija			
9.a–c	Privātie ieguldījumi, darbvietas un bruto pievienotā vērtība	Tie atspoguļo aprites ekonomikas devumu darbvietu radīšanā un izaugsmē.	Investīciju plāns Eiropai; strukturālie un investīciju fondi; <i>InnovFin</i> ; Aprites ekonomikas finansējuma atbalsta platforma; Ilgtspējīga finanšu stratēģija; Videi nekaitīgas nodarbinātības iniciatīva; jaunā prasmju programma Eiropai; iekšējā tirgus politika
10.	Patenti	Novatoriskas tehnoloģijas, kas saistītas ar aprites ekonomiku, veicina ES konkurētspēju pasaulē.	"Apvārsnis 2020"

* Rādītāji vēl tiek izstrādāti.

1. tabula. Uzraudzības sistēmā iekļautie aprites ekonomikas rādītāji

Šie rādītāji tika atlasīti ar mērķi atspoguļot galvenos aprites ekonomikas elementus. To izvēlē tika ņemta vērā datu pieejamība, vadoties pēc Resursefektivitātes rezultātu pārskata un Izejvielu rezultātu pārskata. Lai mazinātu administratīvo slogu, rādītāji, cik vien iespējams, pamatojas uz jau esošiem datiem. Citi kritēriji, pēc kuriem tika novērtēti rādītāji, ir nozīmība, pieņemamība, uzticamība, ērta lietošana un stabilitāte.

Rādītāju izvēlē tika ņemtas vērā arī atbildes, kas saņemtas sabiedriskajā apspriešanā par ceļvedi¹¹, un diskusijas ar dalībvalstu pārstāvjiem un ieinteresēto personu ekspertiem¹².

Komisija uzlabos aprites ekonomikas progressa novērtēšanai vajadzīgo zināšanu bāzi un **datu pieejamību**.

- Notiek darbs pie tā, lai **izstrādātu metodiku** un savāktu datus, ko var izmantot zaļā publiskā iepirkuma un pārtikas atkritumu rādītājiem, un šos datus plānots publicēt nākamajos gados. Savukārt *Eurostat* gatavo dažas provizoriskas aplēses par pārtikas atkritumiem.
- Kā daļu no 2015. gada aprites ekonomikas paketes un plašākiem Komisijas centieniem uzlabot ES atkritumu statistikas kvalitāti Komisija ir ierosinājusi **saskaņot** sadzīves atkritumu¹³ un izlietotā iepakojuma¹⁴ **reciklēšanas rādītāju aprēķina metodiku**. Kad Padome un Eiropas Parlaments būs pieņēmuši un dalībvalstis būs īstenojušas šos priekšlikumus, tie nodrošinās ticamāku un labāk salīdzināmu statistiku.
- Izmantojot programmu “Apvārsnis 2020”, Komisija finansē vairākus **pētniecības projektus**, kas nodrošinās labākus datus, ar kuriem varēs papildināt oficiālo statistiku, jo īpaši izmantojot ES Izejvielu informācijas sistēmu¹⁵.

3. Pirmie konstatējumi

Desmit uzraudzības sistēmas rādītāji sniedz plašu priekšstatu par galvenajiem instrumentiem, kas izmantojami, lai uzlabotu ES ekonomikas apriti. Lai gan paies zināms laiks, līdz aprites ekonomikas pasākumu rezultāti būs redzami statistikā, ir lietderīgi sākt **bāzliņu noteikšanu**. Tas palīdzēs uzraudzīt turpmāko attīstību un informēt par politikas veidošanas procesiem.

Pastāv gan liela vajadzība, gan ievērojams potenciāls uzlabot ES un tās dalībvalstu sniegumu. Dažās jomās (piemēram, reciklējamu izejvielu tirdzniecība) ES mēroga darbībai ir lielāka nozīme nekā citās (piemēram, zaļais publiskais iepirkums).

Ražošana un patēriņš

Attiecībā uz aprites tendenču pieaugumu ražošanā un patēriņā, piemēram, atkritumu
---

¹¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-1830357_en.

¹² Vides pārskatu oficiālās statistikas veidotāji un resursefektivitātes / integrētās produktu politikas un izejvielu politikas eksperti:

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2673>,

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=470>,

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2812>,

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=1353>.

¹³ COM(2015) 595 *final*.

¹⁴ COM(2015) 596 *final*.

¹⁵ <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/>.

radīšanā, ir vērojams neliels progress. Tomēr joprojām pastāv lielas iespējas mazināt dalībvalstu veikuma un dažādu materiālu veikspējas atšķirības.

Izejvielu **pašpietiekamības** rādītājs liecina, ka ES lielā mērā apgādā sevi ar lielāko daļu nemetālu minerālu, piemēram, celtniecības materiāliem un rūpnieciskajiem minerāliem. Tomēr rādītājs apstiprina arī to, ka Eiropas Savienībai **kritiski svarīgo izejvielu jomā**¹⁶ ES lielā mērā ir atkarīga no importa, un tas apliecina vajadzību pēc drošas piekļuves un piegādes dažādošanas. Daudzas no šīm izejvielām ir vajadzīgas, lai sasniegtu ES mērķi – ilgtspējīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku¹⁷.

Publiskais iepirkums veido lielu daļu no IKP, un tas nozīmē, ka **zaļais publiskais iepirkums**, – t. i., kad publiskā sektora iestādes izmanto savu pirktspēju, lai izvēlētos videi draudzīgas preces, pakalpojumus un darbus, – var kalpot par aprites ekonomikas un inovāciju virzītājspēku¹⁸. Šā rādītāja dati vēl ir jāizstrādā.

ES **sadzīves atkritumu**¹⁹ radīšana uz vienu iedzīvotāju 2006.–2016. gadā ir **samazinājusies** par 8 % līdz vidēji 480 kg uz vienu iedzīvotāju gadā. Tas ir skaidrs piemērs tam, ka pozitīvu ieguldījumu var dot ikviens. Tomēr starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības (no 250 kg līdz 750 kg uz vienu iedzīvotāju gadā)²⁰, un vairākās dalībvalstīs sadzīves atkritumu apjoms joprojām pieaug. Radīto atkritumu daudzums zināmā mērā joprojām korelē ar IKP uz vienu iedzīvotāju. Tāpēc pozitīvi jāvērtē tas, ka dati par **kopējo atkritumu** daudzumu (ieskaitot rūpnieciskos un komerciālos atkritumus, bet izņemot galvenos minerālu atkritumus) uz vienu IKP vienību liecina par 11 % **samazinājumu**, kas panākts kopš 2006. gada.

Pārtikas atkritumu samazināšanai²¹ ir milzīgs potenciāls ietaupīt resursus, kas tiek izlietoti, lai saražotu pārtiku. Pārtikas izšķērdēšana notiek visā vērtības ķēdē: pārtikas ražošanā un izplatīšanā, veikalos, sabiedriskās ēdināšanas vietās un mājās. Tāpēc pārtikas atkritumu daudzumu izteikt skaitļos ir īpaši grūti. Saskaņā ar provizoriskām *Eurostat* aplēsēm ES pārtikas atkritumu daudzums laikā no 2012. līdz 2014. gadam ir **samazinājies** no 81 līdz 76 miljoniem tonnu (t. i., aptuveni par 7 %), kas atbilst samazinājumam no 161 kg līdz 149 kg uz vienu iedzīvotāju.

Atkritumu apsaimniekošana

Atkritumu apsaimniekošanā kopumā notiek pozitīvas pārmaiņas, tomēr joprojām iespējami lieli uzlabojumi un pastāv atšķirības starp dalībvalstīm un starp atkritumu plūsmām.

¹⁶ COM(2017) 490.

¹⁷ Piemēram, kobalts baterijām, ko izmanto elektromobiļos, silīcijs saules paneļiem.

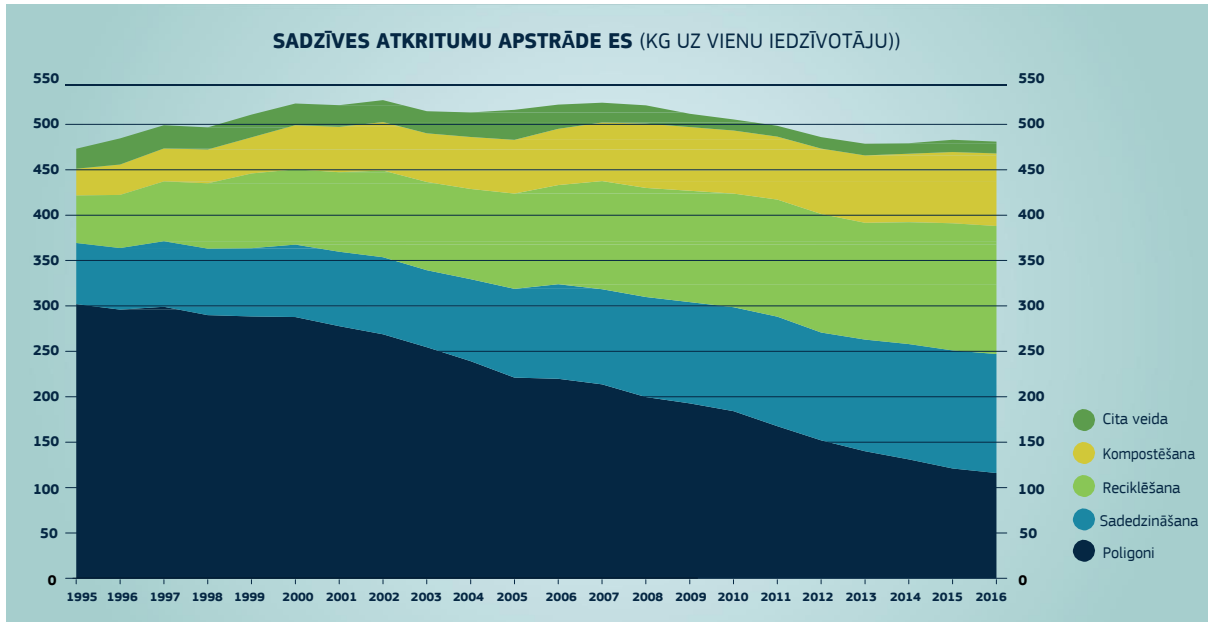
¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

¹⁹ Mājsaimniecību un sabiedrisko vietu atkritumi un līdzīgi atkritumi no citiem avotiem.

²⁰ Dažas atšķirības var izskaidrot ar atšķirīgo veidu, kā dalībvalstis mēra saražoto atkritumu daudzumu.

²¹ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions_en.

2008.–2016. gadā ES **sadzīves atkritumu reciklēšanas rādītājs ir pieaudzis** no 37 % līdz 46 %. Piecas dalībvalstis reciklē vairāk par pusi no saviem sadzīves atkritumiem, dažas valstis tuvojas Komisijas ierosinātajam 2030. gada reciklēšanas mērķrādītājam – 65 %²², tomēr piecas dalībvalstis joprojām nav sasniegušas 25 %²³.

Avots: Eurostat.

Laikā no 2008. līdz 2015. gadam **arī izlietotā iepakojuma reciklēšanas rādītāji ES ir palielinājušies** no 62 % līdz 66 %; tie pieauguši gandrīz visās dalībvalstīs, un 2015. gadā **teju visas dalībvalstis bija sasniegušas 2008. gada mērķrādītāju – 55 %** (Komisija ir ierosinājusi 65 % mērķrādītāju, kas sasniedzams līdz 2025. gadam, un 75 % mērķrādītāju, kas sasniedzams līdz 2030. gadam²⁴). Attiecībā uz **plastmasas iepakojumu** vidējais reciklēšanas rādītājs ES ir ievērojami mazāks – **40 %**, lai gan pēdējos gados ir panākti uzlabojumi.

Sadzīves **bioatkritumu reciklēšanas rādītājs** ES 2016. gadā bija 79 kg uz vienu iedzīvotāju, un tas nozīmē 23 % **pieaugumu** salīdzinājumā ar 2007. gadu.

Dati par **elektrisko un elektronisko iekārtu (EEIA) atkritumu reciklēšanu** liecina, ka savākšanas un reciklēšanas līmenis ES dalībvalstīs ievērojami atšķiras un liecina par lielām iespējām uzlabot resursefektivitāti un samazināt atkritumu nelikumīgu savākšanu, apstrādi un sūtījumus. 2015. gadā **tikai četras dalībvalstis** reciklēja²⁵ vairāk nekā pusi no elektriskā un elektroniskā aprīkojuma, kas bija laists tirgū.

²² COM(2015) 595 final.

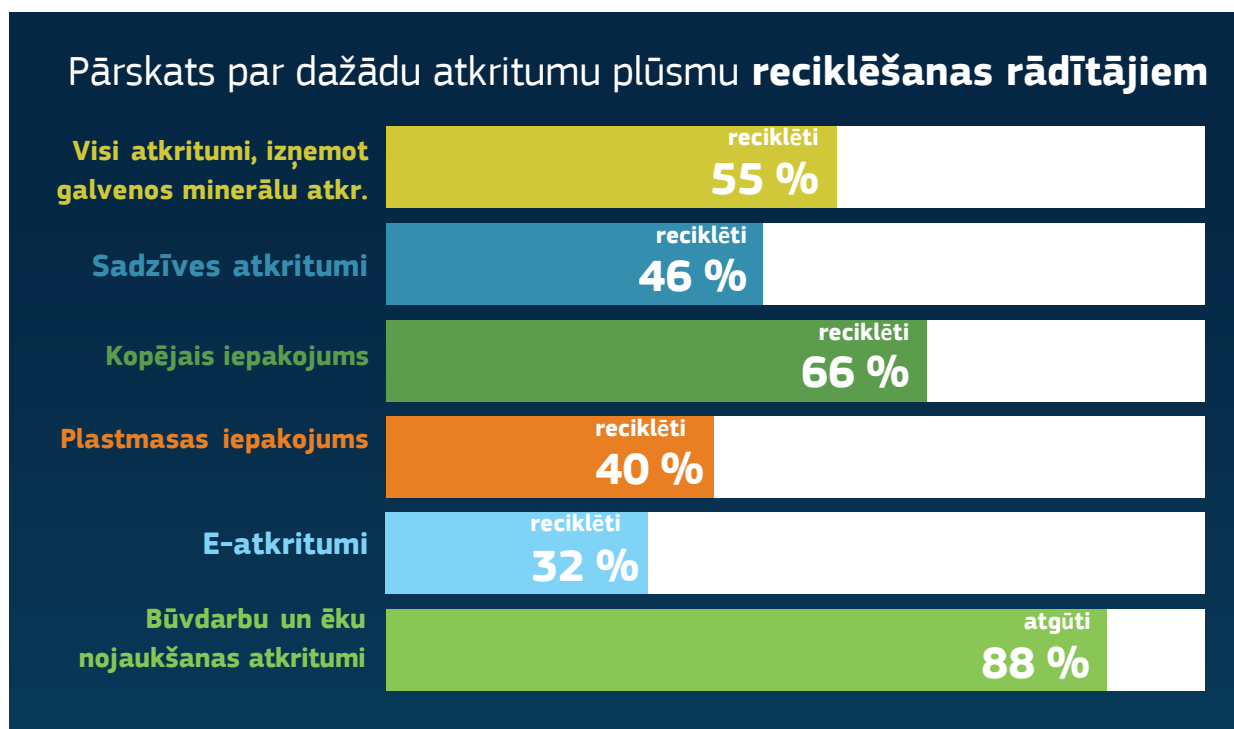
²³ Reciklēšanas rādītāju aprēķināšanai dalībvalstis izmanto dažādas metodes, un ar to var izskaidrot daļu atšķirību. Komisijas priekšlikumā tiesību aktam par atkritumiem ir ierosināta kopīga metode.

²⁴ COM(2015) 596 final.

²⁵ Vai sagatavoja atkalizmantošanai.

Visbeidzot, attiecībā uz **būvdarbu un ēku nojaukšanas atkritumiem** 20 dalībvalstīs ir ziņojušas, ka 2020. gadam noteiktais 70 % atgūšanas mērķrādītājs jau ir sasniegts²⁶. Ņemot vērā to, ka masas ziņā tā ir lielākā atkritumu plūsma ES, tā ir **pozitīva** ievirze. Tomēr jāatzīmē, ka mērķrādītājs ietver aizbēršanu²⁷ – praksi, kas nesaglabā materiālu vērtību tautsaimniecībā un tātad neveicina aprites ekonomiku. Turklāt starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības datu paziņošanas aspektā.

Avots: Eurostat.

Otrreizējās izejvielas

Reciklēto materiālu devums vispārējā izejvielu pieprasījuma segšanā ir relatīvi mazs. Otrreizējo izejvielu tirdzniecības apjoms palielinās gan ES teritorijā, gan ar trešām valstīm.

Aprites ekonomikā materiāli, kas ir iestrādāti produktos un sastāvdaļās, tiek reciklēti, kad ir sasniegtas to darbmuža beigas, un pēc tam ievadīti atpakaļ ekonomikā kā otrreizējās izejvielas. Tas samazina ražošanas un patēriņa vidisko pēdas nospiedumu un palielina izejvielu piegādes drošību. ES pieprasījums pēc izejvielām pārsniedz piedāvājumu, ko varētu piegādāt, pat ja visi atkritumi tiktu pārveidoti par otrreizējām izejvielām. Tāpēc primāro izejvielu piegāde joprojām būs vajadzīga.

Neraugoties uz pastāvīgiem uzlabojumiem kopš 2004. gada, **reciklētie materiāli** vidēji sedz **aptuveni 10 % no ES pieprasījuma pēc izejvielām**. Attiecībā uz vairākiem

²⁶ Mērķrādītājs aptver ne tikai reciklēšanu, bet arī atkalizmantošanu un citādu materiālu atgūšanu, tostarp aizbēršanu ar nebīstamiem būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumiem, izņemot dabā sastopamus materiālus.

²⁷ Atgūšanas operācija, kurā piemērotus atkritumus izmanto izrakto zonu aizbēršanai vai inženiertehniskām vajadzībām ainavu veidošanā.

berammateriāliem otrreizējās izejvielas apmierina vairāk nekā 30 % no kopējā pieprasījuma (piemēram, vara un niķeļa). Tomēr attiecībā uz lielu skaitu izejvielu, tostarp gandrīz visām kritiski svarīgajām izejvielām, reciklēto materiālu devums izejvielu pieprasījuma apmierināšanā joprojām ir mazs un nenozīmīgs. Tas varētu būt tāpēc, ka to reciklēšana nav ienesīga, trūkst reciklēšanas tehnoloģiju vai arī materiāli ir iestrādāti ilgstoši lietotos produktos (piemēram, retzemju elementi, ko izmanto vēja turbīnās).

Turklāt, reciklējamo atkritumu tirdzniecības rādītājs liecina, ka **ES ir vairāku lielu reciklējamu atkritumu plūsmu**, piemēram, plastmasas, papīra un kartona, dzelzs un tērauda, vara, alumīnija un niķeļa, **neto eksportētāja**. 2004.–2016. gadā plastmasas, papīra un kartona, vara, alumīnija, niķeļa un dārgmetālu atkritumu **tirdzniecība ES ir ievērojami pieaugusi**, un tas ļauj tirgus dalībniekiem izmantot ES otrreizējo izejvielu iekšējā tirgus priekšrocības.

Konkurētspēja un inovācija

Pāreja uz aprites ekonomiku palielina investīcijas, pievienoto vērtību un darbvietu skaitu, kā arī sekmē inovāciju.

Avots: Eurostat.

Tiek lēsts, ka 2014. gadā **privātā sektora investīcijas** aprites ekonomikai relevanto tautsaimniecības nozaru apakšgrupā²⁸ ES ir sasniegušas aptuveni **EUR 15 miljardus** (t. i., 0,1 % no IKP). Tajā pašā gadā šajās nozarēs bija vairāk nekā 3,9 miljoni **darbvietu**, kas ir **par 2,3 % vairāk** nekā 2012. gadā. Neraugoties uz ekonomisko un finansiālo krīzi, šīs aprites ekonomikas nozares 2014. gadā radīja **pievienoto vērtību** aptuveni EUR 141 miljarda apmērā, kas ir **par 6,1 % vairāk** nekā 2012. gadā. Ir pieejamas vairākas ES finansēšanas programmas, kas atbalsta pāreju uz aprites ekonomiku, tādas kā Eiropas Stratēģisko ieguldījumu fonds, Eiropas struktūrfondi un investīciju fondi, programma “Apvārsnis 2020” un programma *LIFE*. Turklāt 2017. gada janvārī darboties sāka Aprites ekonomikas finansējuma atbalsta platforma.

²⁸ T. i., atkalizmantošanas un reciklēšanas darbības. Aprites ekonomiku var veicināt arī iznomāšanas un līzinga darbības, taču pagaidām tās nav iekļautas, jo pašreizējā statistika nespēj pietiekami detalizēti atšķirt informāciju par darbībām, kas nepārprotami veicina aprites ekonomiku, no tām, kuras to neveicina. Papildu informāciju skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā.

Dati par reciklēšanas un otrreizējo izejvielu **patentiem** liecina, ka laikā no 2000. līdz 2013. gadam sasniegts **pieaugums 35 % apmērā**. ES patenti stikla reciklēšanas jomā veido 44 % no šādu patentu kopskaita pasaulē, savukārt ES daļa plastmasas reciklēšanas jomā sasniedz 18 % un papīra reciklēšanas jomā – 23 %.

4. Secinājumi

Šajā uzraudzības sistēmā ar precīzu rādītāju kopumu ir atspoguļoti galvenie aprites ekonomikas elementi, tostarp produktu un materiālu aprites cikls, prioritārās jomas un nozares, kā arī ietekme uz konkurētspēju, inovācijām un darbvietām. Tātad tā būs instruments, kas ļaus sekot galvenajām tendencēm pārejas periodā un novērtēt, vai ieviestie pasākumi un visu aktoru iesaistīšanās ir bijusi pietiekami rezultatīva, un palīdzēt noteikt dalībvalstu paraugpraksi, kas būtu izplatāma.

Rādītāji tiks pastāvīgi atjaunināti uzraudzības sistēmai atvēlētajā tīmekļa vietnē²⁹. Šajā tīmekļa vietnē ir ietverti arī progresa uzraudzības rīki un tiek dokumentēta rādītāju metodika, datu avoti, definīcijas un publicēšanas standarti. Komisija turpinās izstrādāt rādītājus, kuriem nepieciešami papildu uzlabojumi, jo īpaši attiecībā uz pārtikas atkritumiem un zaļo publisko iepirkumu.

Dialogs ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām palīdzēs sistēmu pilnveidot. Proti, sistēma lielā mērā balstās uz augstas kvalitātes statistiku, ko dalībvalstis sniedz *Eurostat*. Komisija atzinīgi vērtētu arī visu ES iestāžu iesaistīšanos.

---

²⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy>.